

ՄԱՐԻ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 109 - ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ - 25 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1854

Տարեկան գինն է . . . . . 120 դր.
Վեցամսեայ . . . . . 65 դ.
Մէկ ամսուցու մը . . . . . 30 դր.
Ստորագրութիւնները կատարելու
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 րէն
16 րէն կը սկսին:

Դուրս երթալից լրագիրներուն ծախսուն
ծախքը առնուիլն վրայ է:
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և
կոչ գրութիւն, խորագրին պիտի ուղ-
ղուի: և ամսոյ ծախսուն ծախքը խոր-
հովն վրայ է:

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատկերովն անհրաժեշտութիւնները - Կարգին
կայսեր նամակը և Ռուսիոյ կայսեր անոր ան-
միջապէս պատասխանը: - Վեց զիջող խորհրդա-
րանին մէջ էրա՞ծ խորհրդը: - Վեց զիջող տեղաւոր-
մանին և ցամաքային պատրաստութիւնները:
- Օտար կանան վայրը: Տեղաւորութիւնը քան
խորհրդը: - Հիւրանոցի պատրաստութիւնը զարկու-
համար Բ. Գրան ձեռք առած միջոցները: - Սե-
ծական գարձա՞ծ: Վեց զիջող և զարգիւցող շահեմունքը:
- Սինապի պատկերովն մէջ և ուսուցչական զէ-
նիկով ծովային զորացազարդը: - Կորչարձի խիստ
նին երա՞ծ պատկերը Ռուսիոյ կայսեր կողմէն:
- Վստեմանի գրաւած լուրերը: - Պաշտօնաւարձա-
թիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐՏԱՔԻՆ: Զինուորական պատրաստութիւնը - Տեղա-
ւորման և կանոնի և ծախսը ցուցանող:
ԳԱՆՑԱՆ: Սկզբնական մարտնչական Լուրերը
խիստ երկր զորացազարդ անուանելու խորհ-
րդովն: Սկզբնական մարտնչական:

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԱՌԵՒՏԱԿԱՆ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

Համակ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

ԲԱՆԿԱՆԵՐԻ ԿԱՐԴԻՆԵՐ

Ներքին Տնտեսական ու Լուր-
այս Լուրերը և ազդուութիւնը,
այս երկու բանը կը պահանջեն իրենց
մէ մարդկութիւնն ու իրենց պատիւը:

Գաղղիոյ Վ. Լուրերն կայսրը Լու-
րային խաղաղութիւնը չաւրելու վեր-
ջին փորձ մըն ալ ընել ուղղելով, յուն-
վար 29 Թուով ինքնագիր նամակ մը
խրկեց Ռուսիոյ կայսր, խիստ քաղա-
քավարութեամբ գրուած, որուն մէջ
նոր առաջարկութիւններ կ'ընէ Լուր-
ւելեան ինքնուրոյն խաղաղական լուծմա-
նը վրայ: Երբեք նամակը ինքնուրոյն
սկզբէն ի վեր առած զանազան կեր-
պարանքները և Գաղղիոյ կառավարու-
թեան խաղաղապետ և հաշտարար ըն-
ծողը համառօտութեամբ բացատրելն ե-
տեւ, այսպէս կը շարունակէ:

«Ահա տիկ, զեհարաւ կայսր, եղբարեան
բուն հետեւութիւնը և կապալարութիւնը: Յայտնի
է, որ բարեւ, այս կէտէն հասած ըլլալով, հորիւ
կամ չուտով խաղաղութեամբ ընկող կամ թշնամու-
թիւն յառաջ ընել:

«Զեր Վեհափառութիւնը Լուրերային խաղա-
ղութիւնը անմիջապէս պահանջէ հաշտարարութեան
այնչափ փորձեր առած է, և անչափ ցորաւ որ կեր-
պով աշխատած է իր բարեւոր աղբնջութեամբ ան-
կարգութեան հարցն զարկու: որ եւ չեմ տարակու-
սիր ամենեւին այս առաջարկութեան երկու որոշման
մէջ Զեր ընկեր ընտրելու վրայ: Եւ որ Զեր Վեհափա-
ռութիւնը ինքն իր փափակ խաղաղական որոշման
մը, ամենեւին պարզ միջոցն է յայտնել թէ պետա-
պետութեան այսոր ապագային, ամեն բան վերջը
այն իրենց գիտականութեան ընկալելուն մէջ մտնել, բո-
լոր թշնամութիւնները գաղափար և բոլոր գիտութե-
ան զորութիւնները քաղաքին այն տեղերէն ուր պա-
տարաւոր պատմութեան ժողովուրդն են:

«Ռուսի, Ռուսաց զորքերը Գաւառեան երկիր
ներէն և մեր նաւատարմութիւնն ալ Սե. ծովէն ելլեն:
Զեր Վեհափառութիւնը անմիջապէս հաշտարարութեան
զարկէ: Սե. ծովէն կայսրը ընտրուած խաղաղութեան
պայման մը հետ պայմանագրութիւն մը ընելու վրայ
իտալիոյ, և այն պայմանագրութիւնը ընելու վրայ
թիւնց ժողովին որոշմանը առաջարկութիւն:

«Զեր Վեհափառութիւնը ինքն ընտրելու այն
հիմնադրեր, որուն վրայ Գաղղիոյ խաղաղութեան
և Լուրերային խաղաղութեան համաձայն էր, և խաղաղութեան
նոր կառավարութեան կը հաստատուի ու բոլոր աշխարհ
գործ կ'ըլլայ: Եւ ինքնուրոյն մէջ բուն մը չի կայ որ
Զեր Վեհափառութեան որոշման շնորհ, բուն մը չի
կայ որ Զեր պատուը զիջէ: Բայց թէ որ Զեր Վե-
հափառութեան զիջելու պատրաստութեան պատճառաւ, մը
տրեւի միջոց է, ան ժամանակը Գաղղիոյ ինքնուրոյն
և Գաղղիոյ կը պարտաւ որին զիջելու քաղաքին և պա-
տարաւոր անտուգ: Զեր ընտրելու յանձնել ան բանն որ
այս օրուան օրս ինչ քով և արգարտութեամբ կը
նայ որոշուի:

«Զեր Վեհափառութիւնը ինքն ամենեւին մտքին
շնորհով, որ օրուան մէջ ամենափոքր թշնամութեան
զգացումը մը գաւառին Զեր զիջէ: Իմ ունեցած զգաց-
ման նման է, ինչ որ Զեր Վեհափառութեան ինքն
նին յայտնած է Լ. 55 յունվար 17 ին ինքն զգաւ
նամակին մէջ բնակով: Եւ ինչ որ յայտնուեցաւ ինքն
անմիջապէս քաղաքականութեան պիտի ըլլան, մի և նոյն
զիտաւորութեան մէջ Գաղղիոյ: Բարեկարգութեան
պահանջութեան, խաղաղութեան մեր, գաղափար-
ութեան մէջ ամենափոքր և փոքրագործ բարեկա-
մութիւնն է: Եւ ինչ որ յայտնուեցաւ ինքն, գաղ-
ղիոյ պատմութեան և և չեմ վարձուիլ հաստատուելու,
որ հաւատարմութիւնը կ'ըլլայ անոր:

«Կաղաքին Զեր Վեհափառութեան որ զգացմանը
անմիջապէս ինքն հաւատարմութեամբ, որով եւ Վեհափառութե-
անց միջոցն բարեկամ:

ՆԱԲՈՒՆՆԵՐ

Սոփիէ-ում պաշտօնական լրագիրը
փետրուար 19 Թուով հետեւեալ լու-
րը կուտայ:
«Ինքնուրոյն ինքնուրոյն ստատուած պա-
տասխանը այս իրիկուն հասաւ: Ներ-
կողայս կայսրը կը ծանուցանէ, թէ
իրեն ուղղութեամբ վերջին խաղաղական

առաջարկութիւնները չընդունին: Եւ
Լուր պատասխանին վրայ նոյն Սոփի-
է-ում լրագիրը փետրուար 20 Թուով հե-
տեւեալ խորհրդածու թիւները կ'ընէ:
«Ռուսիոյ կայսրը իւր պատասխա-
նին մէջ երկարորէն կը վիճէ Լուրերուն
կայսեր առաջարկած հաշտութեան պայ-
մաններուն վրայ, և կը ծանուցանէ,
թէ ինքը միայն իւր առաջարկած հի-
մնոց վրայ կ'ընայ հաշտութեան խոր-
ընել:

«Լուր պատասխանը ինքնուրոյն խա-
ղաղութեան յոյս չի թողուր:
«Գաղղիոյ կը պարտաւորուի աւելի
ազդու միջոցներով ինքնուրոյն տակ ին-
կամ իրաւունքը պաշտպանելու: ուս-
տի կայսրը իրաւամբ կը վստահի գաղ-
ղիոյցոց ազդէն հաշտութեամբ թեա-
նը, Լուրերոյ մտերմ միջոցներով թեա-
նը և գերմանական տերութեանց հա-
մակութեան վրայ: Լուրերութիւն
ներքինապետը ծանուցին, թէ իրենց
ալ կուգեն Օսմանեան կայսրութեան
ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը ա-
պահովել:

«Լուրերուն ուղղութեամբ հիմա
Լուրերոյ վրայ գրուեալ է, որ իր զոր-
քով մեծ գործ տեսնելու կոչուած է:
«Բայց Լուրերոյ միջոց յայտնած
է իր միտքը և հաստատութեամբ հա-
ւանութեան առած է Սոփիէնայի գեղ-
արանոց ժողովին որոշած և ընդունած
կէտերուն:

«Լուրերուն վստահութեան ու-
նինք Լուրերոյ ծաղիկահասակ կայսեր
անկեղծ և արգարտութեան բնաւորութեան
վրայ, որ իր ժողովրդոցը օգտին հա-
մար երաշխաւորութեան պիտի գտնէ:
«Գաղղիոյ զորաւոր է, այնչափ ա-
ւելի զօրաւոր է, որ իր զիտաւորու-
թիւնները միշտ անկեղծ և անշահ-
խնդիր եղան, ուստի և բացառելի
պատեւադմէն ամենեւին չի վախճար:

«Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօն-
եայ Լուրերոյ Բարէնտին փետր, 14 ին
Լուրերուն խորհրդարանին մէջ հե-
տեւեալ խորհրդը բաւ Լուրերոյ և
Լուրերոյ բուն ընկալելու վրայ:
«Լուրերոյ, բաւ, ծանուց, թէ
բանի որ Ռուսիոյ պաշտպանողական
զիջք մը բռնել էր, ինքը բանի մը
ձեռք զարնելու ստիպուած չէր հա-
մարեր զիջել: Բայց հիմա որ Ռուսիոյ
առաջ կը բալէ: Եւ իր ծանուցած զի-
տաւորութեաններէն անգին կ'անցնի,
Լուրերոյ իւր շահուն և իր պատուին
զգացմանը պիտի հնազանդի: Լուր
մտք մեծ բանակ մը խրկած էր Օս-
մանեան սահմանադրութեամբ ապահովու-
թիւն տալով Տնտեսական և ծանու-
ցանքով, որ Լուրեր տերութեանց եր-
կիրներուն այժմեան օրինակը վիճա-
կը հաստատ պահելու համար զինեալ
միջնորդութիւն մը ընել պէտք ըլլայ
նէ, ինքն ալ մասնակից ըլլալէ ետ չի
պիտի կենայ: Լուրերոյ ալ տասնիկ պա-
տուաւոր և որոշ պատասխան մը տը-
վաւ:

«Լուրերոյ 18 ին ալ հասարակաց
խորհրդարանին մէջ Լուրերոյ Լուրեր

ազդու խորհրդով պատեւադրին անհր-
աժարելի ըլլալու ծանուց, և բոլոր ծա-
ղափաններէն ծախսարութիւններով
ընդունուեցաւ: Լուրերուն ծախս-
վին վրայ գաղղիական լուրեր լրագիրն
հետեւեալ խորհրդածու թիւները կ'ը-
նէ:

«Սոփիէ-ում լրագիրը Ռուսիոյ կայ-
սեր մերժողական պատասխանը կը ծա-
խուցանէ, պատասխան մը, որ եղած
վերջին առաջարկութեան եղանակին
նայելով, պատեւադրի յայտարարութի-
ւան է: Լուրերոյ լրագիրներն ալ
Լուրերոյ Լուրերը բաւ մէկ ատենա-
բանութիւն կը հրատարակեն, որ խոս-
քերուն ժամանակը լրանցած և գործե-
լու ժամանակը եղած ըլլալու մեզի կը
ծանուցանէ:

«Լուրերոյ խաղաղութիւնը, գաղ-
ղիոյ Լուրերոյ Լուրեր, Լուրերոյ պա-
տուաւորութեան, մեր բոլոր Լուր-
երոյ և բոլոր աշխարհի առջեւ ու-
նեցած պարտաւորութեանը անհա-
մանայն է: Լուրերոյ այս անհեթեթ
տերութեան (Ռուսիոյ) պահանջ
նմանքներն այնչափ բարձրացած են,
որ միջոցն անգամ իր շափաւորու-
թիւնը ուրիշ տերութեանց արեւա-
ր հաւանութեան խորհուրդ է: Լուրեր
որ Ռուսիոյ չի կրնար գտն ըլլալ, բայց
որ միայն Օսմանեան կայսրութիւնը գը-
ր բաւելով և Կոստանդնուպոլսոյ տի-
ր ըլլալով, թէ որ այս է իր նպատակը,
որ մեզի ուրիշ բան չի մնար ընելիք,
որ բայց միայն պատեւադրի ձեռք զոր-
նէլ աներկիւղ և անսասան սրտով:
«Լուրերոյ պաշտպանել իրաւունքը:
«Լուրերոյ պատեւադրի պատասխանա-
տուութեան բեւաւ փորով կ'ընդու-
նին:

«Լուրերոյ Լուրեր Լուրեր խո-
սած որանելի ծախս վերջարանու-
թիւնը: Լուրեր մեծ ազդի մը պաշ-
տոնեան տակ աւելի վեճ և անվեհեր
խորհրդը բաւ չէ: Երբեք հասարակաց
թշնաման ալ բարոյականին վեճ ժր ա-
կե տեղի ազդու ծառարարութեան թեա-
մանում չէ: Երբեք վեհապետի մը
վարձուրդը արկէ աւելի ծանր փառա-
նունութեան մականութեան զատաւ
պարտուած չէ: Ռուսիոյ վարձուրդը
վարձանական է: Ռուսիոյ կայսրը սուտ
խոստանալով խաղաղ զ'Գաղղիոյ,
Լուրերային խաղաղութիւնը առանց խոր-
ձի աւելց: Լուրեր Լուրեր բարիա-
ցայա և բարեբաւ խորհրդը որով
հաշտութիւնը անհաւոր կ'ըլլայ: Լուր-
երոյ խորհրդարանը զմայելեալ և բար-
բաւ, և բարեկարգ անկախութեան
ընդունուեցան անոր հայրենասիրու-
կան բարկութեամբ առջեւ:

«Պ. Տ'Կլայքին Լուրեր Լուրեր
սրկի պատասխանելով, կառավարութեան
ինչպէս 73 միլիոն փոխին համար խոր-
հրդարանին միջոցն հաճութիւն հա-
ւատուց:

«Լուրեր Լուրեր նաեւ հարկու-
ւոր ազդարարութեան մը և ստիպողա-
կան հրաւեր մը ուղղել Լուրերոյ:

«Լուրեր տեղաւորութեան ծովային ա-

հաւոր պատրաստութիւններուն վրայ հետեւեալ խօսքերը կ'ընէ գաղղիական Տէպա լրագիրը :

« Լ'նգլիայ նաւարաններուն մէջ պատերազմական նաւեր պատրաստուելու կարգէ գուրա եռանգը այնպիսի որդիւններ յառաջ բերելու սկսած է, որ ծովային գործերէ ամենին չի հասկըցող մարդն ալ կ'ըզարմայնեն : Հաբաթ չըլլար որ չի լսեց թէ սակեց քանի մը ամիս առաջ շինուելու սկսած պատուտակաւոր ահաբէն նաւերէն մէկ քանին ծովէ իջեր, կը զինուորին, իրենց մեքենաները կը փորձեն, և ճամբայ ելելու պատրաստ են թշնամայն առջը զինուելու համար : Լ'մեն բան խեղճէ գուրա արագութեամբ մը յառաջ կերթան, որն որ Լ'նգլիայ ծովային զորութեան իսկութեանը ամեն նէն անտարակուսելի նշանն է : Ուրիշ ծովային տէրութիւններ կրնան անոր նաւերուն դէմ նշնայելս աղէկ զինեալ նաւեր հանել, Լ'նգլիայ ծովապետներուն պէս քաջամուտ և փորձ զորապետներ ու նաւաստիներ անոնց մէջը դնել, բայց մէկն ալ կարող չէ այսչափ բազմաթիւ նաւ զինուորելու, և անոր պէս ապահով ըլլալու, որ ամեն կողմ կրնայ հասնիլ և ամեն պատերազմի մէջ դանուալ չնոյնաւորու բազմութեամբ, և ծովային զինուորական և մեքենա կան առաւելութիւններով, որ յաղթութեան ասոյգ հաւաստի մըն են, և որչափ պատերազմը երկար տևէ, այնչափ յաղթութիւնը հաւանական կ'ընեն : »

Թայիլ լրագիրն ալ հետեւեալ խօսքերը կ'ընէ Լ'բեւելք զօրք խրկելու վրայ :

« Սալթա զօրք փոխադրելու համար պէտք եղած ամեն միջոցները մեծ փութութեամբ կը պատրաստուին : Լ'մենէն առաջ պահպան զօրքերը ճամբայ պիտի ելնէ, ետքը Լ'նգլիայ և Սիւսիայ գուրդերը, ետքն ալ իւրանապիւնները : »

« Ս'ի խրկելը զօրաց թիւը ցամաքային մեծ տէրութեանց խրկածին չի կրնար հաւասարիլ : Բայց մենք թուոյն նուազութիւնը կատարեալ հրահանգով մը, հրամանատարներու ընտրութեամբ և մանաւանդ մեր զինուորներուն քաջութեամբը պիտի լեցընենք : »

Օւրֆ կոմսին Վիեննայէն մեկնելուն վրայ գաղղիական Տէպա լրագիրը փետրվար 11 թուով հետեւեալ

լուրը կուտայ :
« Եւս առտու Վիեննայէն առած նամակներուն նայելով, Լ'սարիւր կառավարութիւնը Օւրֆ կոմսին ըսած պատերազմութիւնները ոչ միայն մերժեց, այլ և ծանուցեց : »

« Թէ պատերազմի յայտարարութիւն պիտի համարի Ռուսաց զօրքերուն Գաւառին անցիլը : »

« Թէ պատերազմի յայտարարութիւն պիտի համարի Ռուսաց զօրքերուն մշտնջենաւոր կ'ըլլալ Վանուբեան երկիրները գրաւելը : Կը մնայ հիմա որչեղ մշտնջենաւոր գրաւու մ համարութիւն կոտորը, այնինքն պայմանաւոր մը որոշել, որուն ընկալէն ետքը Ռուսերը Վանուբեան երկիրներէն գուրա ելելու պատրաստորին : »

« Եւս որոշումները Վաւր կոմսին ձեռք Վիեննայէն առաջ դեպքան Վ. Սայենտօֆ անգլո-հին հազարդ լեյտան և Օւրֆ կոմսին միջնորդութիւնը չընդունուեցաւ : »

« Օւրֆ կոմսին խրկուելուն փոխարէն Լ'սարիւր կայսրն ալ փոխադարձ քաղաքավարութեան համար Վիտիլիքից իշխանը Բեդրսպուրի պիտի խրկէ, որն որ տէրութեան խիտ երէկ երկ նախարարներէն մէկն է, և 1848 ինու 1849 ին Լ'ուրբարիու յի պատերազմներուն մէջ սպարապետութիւն ըրած է : »

Ինչպէս որ նախընթաց թուով ծանուցիւք, կայսերական կառավարութիւնը պարզ միջոցներ ձեռք առաւ հեղինակուող օսմանեան սահմանադրութեան ընդմիջումը յարձակումը դադարեց : Եւս ետ կիրակի երկու շաբաթ ֆրիւտ թուն Վիեննայէն և Լիւսակէց մեկնեցան և 2500 կանոնաւոր զօրք ստարին Օլստ Գլենել փաշային առաջնորդութեամբ բը : Յիշեալ զօրքերը Օլստէն անմիջապէս Յունաստանի սահմանադրութիւնը պիտի քալեն : Եւս նապէս անգլիացի պատերազմական շաբեաւ մըն ալ անոնց հետ ծախուող երաւ հաւանական նաւար այն կողմը երթալու : »

Հիւնդլոք թիւի օրն ալ կայսերական թայիլի Վալթի-Եպի, Եպիքեր և Բիւր-պա պատերազմական շաբեաւները Օլստ գաւային 3000-ի չափ զօրք անոնք տանելով : Եւս Լ'անասթըրէն Վալի փաշային այն կողմը խրկած զօրքերը յարձակող աւազակներուն խուճերը օսմանեան երկրէն դուրս վա ընտրեն : »

Կուգային սո հանգեմին ներկայ գլուսեալ : Սրբանակն առողջ թագաւորին ձեռքէն գոհարներով զարդարուած ոսկեղէն բաժակ մը կ'ընդունէր ու առ խօսքերը կը լսէր : « Ինչ գուրնէ սո վեհանաճութեան մրցանակը, և երանի թէ աստուածները քեզի նման շատ հպատակներ ապին ինծի : »

Եւս նշանաւոր օրը հասնելով, թագաւորն իր գահը նստած երեւցաւ, նախարարներն ու մարքրը չորս կողմը պատած, որոնց մէջ նաեւ ամեն աղագայ կողմէն պատգամաւորներ ալ կա : Եւս, որոնք սկանստես կուղէին ըլլալ այնպիսի հանդիսի մը, որուն մէջ փառք կ'ստանայ մարդ չէ թէ իր ձիւրուն արագաշարժութեամբը, չէ թէ իր մարմնայն զօրութեամբը, այլ միայն ստարինութեամբ : Լ'աւջին նախարարը բարձրաձայն պատմեց հինգ տարուան մէջ գործուած այն մեծ բարեգործութիւնները, որոնք ընդը այս անգլիական մրցանակին արժանի կրնար ըլլալ : Եւս ասոնց մէջ ամենէն չի չի չէց Օւստիկին այն վեհանաճական գործը, որով Նախանձախն ստացուածքը ետ տուաւ : այս գործը մրցանակի արժանի չէր համարուէր : Լ'մենէն առաջ գատաւոր մը յի

Վերջին լուրերուն նայելով, կ'ըսէ մայրաքաղաքի գաղղիներէն Ֆրանսա լրագիրը, ստատիկ պատերազմ մը եղաւ Վրթայի մօտ կայսերական զօրաց և պատգամներուն մէջ : Հեղինակը շատ մարդ կ'ընդունէր և կատարելապէս յաղթուեցան : Թէ որ պատգամները Յունաստանի քանի մը կողմերէն ( ) : մանեան սահմանադրութիւնները վաղու հեղինակը ոչ օգնութիւն յանդգնէին նոր յարձակում մըն ալ ընելու, որու հետ գործ ունենային պիտի հասկընան : Չեք կարծիք որ ասանկ յանգուէն և յիմարական խորհուրդ մը կարենայ փարսիկ յաջողութիւն մը անգամ գտնել կայսերական կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն դէմ :

Լ'մայիս 13 ին թիւստղմիկէն (Սեւանիկ) հետեւեալ կը գրեն :

« Լ'մեն կողմ զօրքեր խրկուեցան օսմանեան երկիրը յարձակող հեղինակը աւազակներուն դէմ, և կ'ըստը լի որ յիշեալ աւազակներն իրենց նը պատակին չի հառան : Լ' Սեւանիկ հաւաստարիւք քրիստոնէայ հպատակները չի հետեւեցան անոնց շար դիտաւորութիւններուն : »

« Փետրվար 4 թուով Սանասթըրէն եկած նախակները կը ծանուցանեն, թէ նայն միջոցին հոն կ'ընտուող 7 փաշա զօրքերէն մէկը անդադալ Լ'արիւս, երկուքը Լ'անեա և միւսները Սօֆիա պիտի երթան : Լ'մայիս Սանասթըրի մէջ քանի մը գուրդաւոր զօրք պիտի մընան երկրին պահպանութեւ համար : »

Եւս ետ կիրակի Յունաստանի գետնան Վ. Սեւանա Ռ. Գուրը գնաց, ուր երկուք տեսութիւն ըրաւ արտաքին գործող պաշտօնէին հետ ի ներկայութեան բարձրագոյն Սեւանապրոսին և մեծ սպարապետին : Լ'ստ անտութեան մէջ բարձրագոյն Սեւանա փաշան ստատիկ խառութեամբ խօսեցաւ Հեղինակուող կողմէն Լ'Իրան դէմ գործուած եղեմական յարձակումներուն վրայ, և շուտով հառուցած պահանջը Յունաստանի կառավարութեան, սպառնալով, որ եթէ այս հառուցումը արժանապէս և անդադալ չի տուի, Լ. Գուրը վեհմիջոցութեան ձեռք պիտի դարնէ :

Նախընթաց թուով ծանուցիւք

չէց, որ սխալմամբ մեծ գառ մը կ'ըստեմնել տալով քաղաքացիի մը, և ինքը պատասխանատու ալ չըլլալով, կորուստին փոխարէն իր բոլոր ստացուածքը անոր շնորհէր էր, որ կորսւածին տեղը կը բռնէր :

Եւս երկուստարք մը ցուցուց, որ օրիորդի մը մոյկէին սիրահարած և անոր հետ կապուելու վրայ եղած ըլլալով, յոժարեւ էր նոյն օրիորդը աւմանութեան տալու իր մէկ բարեկալութեան հասեր էր : Եւս զատ օմիս (ճէհէլ) ալ տուէր էր անոր :

Եւս զինուոր մը ներկայացուց, որն որ Վրկանից պատերազմին մէջ աւելի մեծ վեհանաճութեան օրինակ մը ցուցուցած էր : Բանի մը թշնամեայ զինուորներ իր սիրուհին յափշտակելու օգնելով, թող չտարա համար հեռերին քաղութեամբ կը պատերազմէր : Եւս միջոցին եկան իմաց տուին իրենք, թէ ուրիշ Վրկանիցներ քիչ մը անգլի իր մայրը կը յափշտակեն : Լ'ալով սիրուհին թողուց, փաղց մայրը աղաղակեց, ու վերստին սիրուհին քուղ գարձաւ, բայց զանիկա հոգեվարք գտաւ : Ինքզինքը մեռցնելու օգնեց, բայց մայրը յանդիմանեց զանիկա, թէ ինքն է իր միտի օգնականն ու

որ կայսերական կառավարութիւնը 7 շաբեաւ պիտի խրկէ Լ'քսանգրիա հոն պատրաստուած զօրքերը բերելու համար : Եւս ետ կիրակի և հինգշաբթի օրերը Վրթո զօրք տանող վեց շաբեաւները անկէց ուղղակի Լ'քսանգրիա պիտի երթան և ամենքը մէկէն միջեւ տամար հինգ օր Լ. Պօլիս պիտի գտնան Սեւանի Սեւան շաբեաւին հետ, որ ուրբաթ օր Լ'քսանգրիա գնաց Նիստի նորնորի կուսակալ Հաճի Բեամիլ փաշան տանելով :

Գաղղիական Վ. օպան և անգլիական Ֆրիւք շաբեալ ֆրիւք անգլիական հաւանական Վեւ ծովէն մայրաքաղաքը հասան և Վ. օպան երկուստեան օպան օր տարակալութեան ետեւ : Վ. օպան միջեւ Սեւանա օրի տուցիւ գացեր է, ուր Ռուսաց ֆրիւք օպան մը և երկու պատերազմական պիւք Կ'սպանեն եղեր : Եւս Վ. օպան պատերազմական պատրաստութիւնները տեսնելով Ռուսաց ծովապետին հրամանաւոր նաւահանգիստը քաջաւոր են : Սեւանա օրի նաւահանգիստին բերանը 9 մեծ նաւերով գոցուած է, որոնք ամուր զլծացով մը խորտու կապուած են եղեր : Եւս ետեւը 80 առաջատու պատերազմական նաւեր կան եղեր : Վ. օպան և Ֆրիւք շաբեաւները Սեւանա օրի մոտեցն ուղեր են, բայց Ռուսաց ծովապետութիւնը թող չէ տուէր : Եւս պատճառաւ Վ. օպան տարած գիրքը շիշ մը մէջ գրուելով բերանը կըրուած Սեւանա օրի տուցիւ ծովապետներ են :

Սեւանի նաւատարին մէջ Ռուսաց ձեռք գերի ինկող եգիպտացի հրամանատարները ազատ թող տուէր են այն պայմանաւ որ մէկ մ'ալ զինուորական ծառայութեան չի մանեն և Ռուս պաշտօնատարի մը առաջնորդութեամբ Վ. իեննա խրկուէր են :

Կորստոք իշխանը երեսէ չինուէն զատ ինչպէս որ նախընթաց թուով եւրոպական լրագիրներէն տանելով ծանուցեր էինք, Ռուսաց երրորդ չորրորդ և հինգերորդ բանակներուն ընդհանուր սպարապետ անուաներ և 10-000 տուգալ ալ պարգեւ ընդունէր է, որն որ Ռուսիայ գանձուն ամենէն միւս չաւնի, կ'ըսէ գաղղիական

պաշտպանը, ասոր վրայ զինուորը քաղաքատեմամբ յանձն առաւ այս կեանքիս մէջ մնալ :

Գառաւորներն այս զինուորին կողմը կը ծռէին, բայց թագաւորը ըսաւ : « Լ'յգ զինուորին ու միւսներուն վարմանը արգարեւ տանիւ և գեղեցիկ են, սակայն զիս չեն դարձալներ : Օւստիկը երէկ բան մը ըրաւ որ զիս հրացուց : Բանի մը օրէ ի վեր իմ սիրելի պաշտօնեա Վորէպը պաշտօնէն ձգեր էի ու ցամաքային անկէց կը տրտնջի : Իսկ պաշտաւ կաններս կը հաստատուին թէ ես չաւաղանց քաղաքութեամբ կը վարուիմ անոր հետ, և ամեն մէկը կը ջանար որ Վորէպին վրայ չարախօսութիւն ընելով աչքս մոտայ : Օւստիկին հարցուցի թէ ինչ է իր կարծիքը : անիկա համարձակեցաւ Վորէպին թէր լեւելու : Կը խոստովանիմ որ մեր պատմութեանց մէջ անտեր եմ այնպիսի մարդիկ, որ մէկ սխալման մը համար իրենց ստացուածքը վրայ տուէր են, սիրուհին ուրիշ տուէր են, իրենց մայրը սիրուհի մը նախապատիւ բռնէր են, բայց երբեք կարգադած չեմ որ պաշտաւական մը դժբաղդ պաշտօնական մը համար աղէկ խօսի, մանաւանդ երբ թագաւորն անոր դէմ բարկաւ

Իսկ ըստ իրի, ըստ որում այս գու-
մարը Վ. Երանյանի և Կոնստանտինի վար-
պետի գրութի:

Վառնայէն փետր. 25 թուով հե-
տեւորը կը գրեն:

«Իսկապէս ինչ որ եկած լու-
րերը այս ամբողջ քաղաքին դէմ Ռու-
սերուն ընդդէմ անդադրող փորձերը կը
ծանոցանան: Սուրհանդակին երած
ատենը՝ դեռ Ռուսերն այս քաղաքը
կը ունենան եղբոր, բայց բերդին
թողանալովն, ալ անտեղծութեամբ կը
պատասխանեն և գիւցարական քա-
ղաքը կը պատերազմին անոնց դէմ:
Ռուսաւորդ իւր յաջող գիւցարին օգնու-
թեամբ Ռուսաց ընդդէմ թողանալովն
կը խանդարէ և մեծ կոտորած կ'ընէ
անոնց մէջ: Բանի մը որ առաջ 400
լատին աղանդիկներ և կան Ռուսաւորդ,
Սերգեյեւի, անուն քահանայի մը ա-
ռաջնորդութեամբ, որ անուանի հին
Իսկանդեր Գեղին ցեղէն է: Իսկ փոք-
րիկ գունդը քաղաքէն դուրս յարձա-
կում մը բռնա փախ մը (հազար հո-
գի) Ռուսաց դէմ, և այնպէս ոտստ
կուլթեամբ անոնց վրայ ինչպէս որ կե-
սէն աւելին ծարղելով յիշուցան ըստ
հարկէր հոգի ալ ասանցմէ ինչպէս մե-
ռած ու վերադարձ: Սպարապետ Վառնայ
փաշան զմայրելով անոնց պայծառ քա-
ղաքորդութեամբ վրայ, զօրապետ քա-
ղաքին քով կ'անցնէ, և երկու օր պա-
հելով շատ պատիւ բռնա և փարձա-
րեց անոր կարգէ դուրս քաղաքէն
որ իր մեծանուն նախահօրը արժանի
էր:

«Ինչ կառավարիչը՝ սպարապետ
Վառնայ փաշային կողմէն պատուէր ա-
ռաւ ցորեն և արմաթը դուրս չի հա-
նելու, որովհետեւ քաղաքին մէջ գրո-
նուած ցորենը սկսեց եր նուազել:»

Կայտերական հրամանաւ՝
Իսթրապատիւն մեծ եպարքոսի
նախկին խորհրդական (միւսթէշար)
Հէփթէպէյը Վառնայ փաշան իսթրա-
պատիւն ատենին անգամ անուանեցաւ:

Պահաւոր պաշտօնէն Սալփէթի
Սալա փաշան և արքայի փողերանոցին
վերակապու Հապիպ փաշան անուանի
կարգի Սեփթի պատուանշան ըն-
կալան:

Վառնայ փաշան բարձրագոյն ատե-
նին տուածին քարտուղար Սեփթի
թաղաթ Էֆենդիին նոյն ատենին ան-

գամ անուանեցաւ, իւր անունին պաշ-
տօնն ալ վրան ունենալով:

Վառնայ փաշան պաշտօնէն օգնա-
կան (մուալլին) Սալիպ փաշա Կանեա-
յի կուսակալին գրան գործակալ ան-
ուանեցաւ:

Վառնայ փաշան Էֆենդիին իւր քիւ-
պի կառավարիչ Սեփթի փաշային գրան
գործակալ անուանեցաւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

ԱՆՊԱՆԱՆ՝ Օրովային գործող տե-
ղութիւնը բոլոր առեւտրական շուք-
ներէն շուքակը շինել կուտայ:

Վ. յս անօրէնութիւն՝ այժմեան պա-
րագաներուն մէջ մեծ կարեւորութիւն
ունի: Բնագիտական օրինակ համաձայն
Իրիտանիան կառավարութիւնը իրա-
ւունք ունի պատերազմի ժամանակ բո-
լոր առեւտրական նաւերը փարձով գը-
րաւելու և պատերազմի պէտքերուն
գործածելու:

Օրաժողովն ալ մեծ փութով յա-
ռաւ կը տարուի գլխաւորապէս իսթրա-
պատի մէջ: Ինչեւորդ գունդին առա-
ջին բաժնին հրաման եղաւ ճարպիկ
ընելու դէպ ի Սեփթի փաշան ծով: Կըս-
ուի թէ ձիաւոր պահապան զօրքերն
ալ լրեւելք պիտի խրկուին:

Իսթրապատիւնը 1853 տարւոյն
տեղութիւնն եկամտից և ծախսից ցու-
ցակը հրատարակեց: Ի. յս ցուցակին
նոյնքով, եկամուտը 54,430,344 լիւրայի
հասեր է, իսկ ծախսը 51,174,839 լի-
ւրայի, ուսկից կը տեսնուի, որ եկամու-
տը 3,255,505 լիւր (իր 820 հազար քը-
սակ) աւելի եղեր է ծախսէն:

ԳԱՅՐԱՆԱՆ՝ Պէճերայի լրագիրները
կը հաստատեն, թէ պատերազմի պաշ-
տօնէն Սեփթի փաշան մարտախոր լի-
ւրակը խրկուելը զօրաց ընդհանուր
սպարապետ պիտի ըլլայ:

ԱՆՏԵՆԱՆ՝ Թուրքիին Իսթրապատի-
ւոյ լրագիրը անուանի Սեփթի փաշայի
մահը կը ծանուցանէ: Ի. յս երեւելի
մատենագիրը վաթսուներեւ մէկ տարու-
էր և երկուր պտենի ի վեր կուրծքի
հիւանդութիւն կը բռնէր: Իր մահը
մեծ կսկիծ պատճառեց Թուրքիին մէջ:

ԳԼՈՒԽ ՎԵՏԵՐՈՐԻ

Պաշտօնակալ:

Թագաւորը իւր անունին պաշտօ-
նակալը ձգած ըլլալով՝ Օտտիկն անոր
տեղն ընտրեց: Իսթրապատիւն Գեղե-
ցիկ տիկինները ուրախացան առ ընտ-
րութե վրայ, վասն զի տեղութիւն հաս-
տատուելէն ի վեր անանկ ծաղկահա-
սակ երիտասարդ մը պաշտօնակալ չէր
եղած: Իսթրապատիւնները նեղա-
ցան աս բանին: Կախանձորը որիւն
թքաւ ու քիթը սատարի ունեցաւ:
Օտտիկն թագաւորին ու թագուհւոյն
շնորհակալ ըլլալէն ետեւ, քնաց նաւ
թու թակին ալ շնորհակալ ըլլալով:
«Սիրուն թագուհի, ըստ անոր, գրեւ
կեանքս ազատեցիր ու զիս առաջին
պաշտօնատար ըրիր, զի հափառ տեղե-
րուս բաժնի ու ձին ինձի շատ փութ հա-
սուցին, բայց գունդ բարիք ըրիր, ան-
ուանից կախումս է մարդը բախտը:
բայց, ըստ անանկ կարգէ դուրս
երջանակութիւն մը թերեւս քիչ ատե-
նէն կը մարի կերթայ:» Թագաւորը
պատասխանեց, «այո՛ւ: Իսթրապատիւն
տիկին այլապէս, բայց քաջ բնաբեր ը-
լլալուն, և թուականներուն մարդարեւ
ուրեմանը չի հաստատուն, հանգար:

ԻՍԿԱՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Իսթրապատիւն մեծ Երանյանի նա-
ւերտիր խորհրդական Հէփթէպէյն
տիկին՝ որ յատուկ պաշտօնով մը Լաճը
փաշային խրկուած էր, ուրբաթ օրը
անգղիական Դիւրի շաքահաւով Վառ-
նայէն մայրաքաղաքը հասաւ:

«Կախանձորը գործող պաշ-
տօնէն Դիւրի Էֆենդիին, որ իւր մե-
լի քաղաքական տեսող առեւտրական է,
հինգշաբթի օրը մայրաքաղաքէս մեկ-
նեցաւ Կանեա երթալու համար:

Իրեն ուղեկից եղաւ Բոսնայարդ
Պ. Ռուսիկեան հայազգի բժիշկը:

«Երեւոյ շաբթուրէն ի վեր Պէյ-
օղլուի տեսչութիւնը Վառնայի Վ. Եր-
անյան Սեփթի փաշային յանձնուեցաւ:

Երեւոյ փաշային այս պաշտօնէն հան-
ւելուն պատճառը դեռ անայդ չի գիտ-
ցուիր: Ոմանք կը կարծեն, թէ անցեալ
ները Պէյօղլու գրամով խաղ (գուժար)
խաղաղներու տան մը մէջ Լաճը փաշայի
մը բռնելով ու բանտը դնելով, որուն
համար զիպուածով հոն գտնուէր է
կըսուի, իւր տեղութեան գեղապետին
գանգաւ ընելուն վրայ, քննութիւն
եղեր և հետեւաբար Երեւոյ փաշան
ստեփանակեաց կերպով պաշտօնէն
զազարեւ է:

«Երեւոյ շաբթու Պէյօղլուի թառ-
ունին մէջ աղբատայ համար շքեղ պա-
րահանդէս մը եղաւ: Իսթրապատիւն
Պառակէ Տիլիէ զօրապետին պաշտ-
պանութեան տակ: Ի. յս պարահան-
դէսին համար ծախսուած տոմսակե-
րուն և ամեն աղբայ երեւելիներէն
ժողովուած կամուրջ նուէրներուն գու-
մարը եղաւ 201,360 լոււուշ, որն որ
յանձնարարական ժողովի մը ձեռք
իւրաքանչիւր աղբայ աղբատներուն
պիտի բաժնուի ամեն մէկէն ժողովու-
ած իրեն գործները պայմանաւ:

Կառավարի այս ծախսով ամեն մէկ
աղբի աղբատներուն ինչպէս բաժնի:

Յուանց . . .	76,150 լոււուշ
Հումեականաց . . .	48,710 "
Տաճկաց . . .	24,000 "
Հայաց . . .	14,500 "
Իսթրապատիւնաց . . .	12,000 "
Հումեական հայաց . . .	11,000 "
Հրէեց . . .	9,000 "
Հաւեպցաց . . .	6,000 "

«Իսթրապատիւն անգամ
և Փարիզի վաճառականութեան զբո-
րոյցին անօրէն անուանի Պ. Պրոսթի
անտեսագէտը յունուար 29 ին յան-

կարծակի մեռեր է իր սենեակին մէջ՝
գրեւոր դրագած ատենը:

«Երեւոյ շաբթուրէն Ռուսի վրայ
լուսնայափառութիւն ընող կեսարացի
յոյն պատանի մը մարմին գտնուե-
ցաւ: Ի ման Սեփթի փաշան քանի
մը տեղէն շարաչար վերաւորուած ու-
ղան ունեցած 5,000 լոււուշի չափ
գրամը կողպտուած: Տեսչութիւնն
այս եղեւնագործութիւնը իմանալով
քանի մը կասկածելի մարդիկ բռնեց
բանտը գրաւ:

«Ռուսաթ օրն ալ նմանապէս Ռուսի
վրայ լուսնայափառութիւն ընող հրեայ
պատանի մը Վառնայ Օ. Սեփթի
կողմը եղած պարտեղներուն մէջ ըս-
պանուած գտնուեցաւ:

Կըսուի թէ այս եղեւնագործու-
թիւնն ընողները իրաւաթ պարտիզ
պաններ են, որոնք տեսչութիւնը
բանտը գրած քննելու ետեւէ է:

«Ռուսաթ իրիկուն Գարաբեղի
կամուրջին մօտ երկու մայրաքաղաքի
իւրա հետ կուտելով մէկը շարաչար վե-
րաւորեցաւ գլխէն և հետեւեալ առ-
տուն մեռաւ: Սպանողը անմիջապէս
բռնուեցաւ:

«Ռուսաթէն շաբթու լուսնայա-
գիրները ժամը 5 ին միջոցները Ռու-
թան Սեփթի փաշան հրեւէ պատա-
հելով գարոց մը (մեթրէս) այրեցաւ:

«Երեւոյ շաբթու Թագաւոր Սեփթի
Պահաճ Զաքարի ըստած անգը կամու-
րջի մը առի երկու տաճիկ աղբայ գիւն-
(լէշ) գտնուեցան գլուխին կրա-
րուած:

«Նոյն օրը իրիկուն ժամը տասն
ու կեսին միջոցները Վառնայ Վա-
րաբեղի գրան մէջ Սալփէթի խանին
առջեւ տաճիկ մը եւրոպացի նաւա-
պետի մը սի ունեցած ըլլալով, յան-
կարծ կողէն շարաչար զարնէն ու
փախելով մէկ եղաւ: Իսկ վերաւորեալը
քաղաքէ մը ետքը մեռաւ: Տեսչու-
թիւնը եղեւնագործը ձեռք ձգելու
ետեւէ է:

«Երեւոյ շաբթու շաբթուրէն շաբթու
լուսնայա գիրները ժամը 8 ին միջոցնե-
րը 10 զինեալ շարաչար Օրթագիւղ
Իսթրապատիւն յոյն մը տուն մտն-
աւ անտեսագէտ քանի մը տեղէն շարաչար
վերաւորելով 25000 լոււուշի չափ
գրամը տներ են, և երթալու ատենին
փառարանը գետինը թափել են տու-
նը բռնկեցաւ համար, բայց 3 տանը
աղախներ իսկոյն վրայ հասնելով որ մա-

ցած ըլլայ: Ռուսի քանական հազար
ոսկի կուտամայք մարդոց, որոնց վե-
հանձնական գործերը հիմա պատմե-
ցիք մեզի: Երեւոյ գոհարաւորդ գա-
ւաթը: Օտտիկին կուտամ:

«Տէր իմ, ըսաւ Օտտիկ, Չեր
մեծափառութիւնը միայն արժանի կը
գտնեմ այդ գաւաթին: Գուր անդու-
առաքնութիւն մը ըրիք, որովհետեւ
Չեր բարձր իշխանութեամբ չի բար-
կացած ծառայիդ, երբոր կրկնը հա-
կաւակ խօսեցայ:» Վան մարդ ար-
բային և Օտտիկին վրայ զարմացան:
Ստացուածքը տուող դատարարը, իր
սիրուհին բարեկամին ամուսնացնող
տարիքածուն, սիրուհւոյն ազատու-
թիւնը մօրն ազատութեանը զոհող
ղինուորը՝ թագաւորին պարգեւներն
առին, ու վեհանձնաց գրքին մէջ ի-
րենց անունը արձանագրեցաւ: Բայց
Օտտիկ գոհարաւորդ գաւաթը ստա-
ցաւ և թագաւորն ալ բարի իշխանի
մը համբաւ, որն որ երկուր ժամանակ
չի պահեց:

Վ. յս օրը օրէնքին ներածէն աւելի
երկարատեւ հանգեաներ եղաւ, որուն
շիջատուրդ դեռ կը պահուի Վրայ մէջ:
Օտտիկ վերջապէս «Երեւոյն կամ ըս-
կըսաւ ըսել, բայց կը սխալէր:

տեղաւ, և սխալ կըրցածին չափ իւր
պաշտօնը վարել:

Օտտիկը անոր ծանելի իշխանու-
թիւնը ամենուրեք զգացուց՝ առանց իր
բարձր իշխանութեան ծանրութիւնը
զգացնելու: Օտտիկին անգամ կող
ծիւղներուն արդեւ չեղաւ, ու իւրա-
քանիւր նախարար կրնար իր խորհուր-
դը յայտնել առանց Օտտիկին անհա-
ձոյ ըլլալու, Երբոր գաւաթ տեսներ,
վառը ինք չէր, ալ օրէնքը: Երբոր
օրէնքը չափազանց անաչառ էր, կը
մեղմանէր, ու երբ օրէնք կը պա-
սէր, իր արդարաւորութիւնով ամենի
օրէնքին կը շինէր, որ Օտտիկին
օրէնքներէն վար չէին մնար:

Ինչ եղաւ աղբերուն սո մեծ սիրդ-
բունքն աւանդողը, թէ «Երեւոյն ա-
ղէկ է յանգուած մը աղաւտելու վտան-
գին մէջ գտնուել, քան թէ անմեղ մը
գաւաղարտելու:» Իր մտածելը, որ օ-
րէնքները քաղաքայիններուն օգնելու
և միտադատեց գտնուր վարկերուն հա-
մար հատուտուած են: Իր ամենէն
մեծ ձիւրքը՝ ճշմարտութիւնը երեւան
հանել էր, որն որ մարդիկ կը ջանան
միջոցներու: Կառավարութեան գրու-
նը անցած օրէն այս մեծ տաղանդը ի
գործ դնել սկսաւ:

Կանանի բարեկարգի վաճառական

մը շնորհատանի մէջ մեռնելով, իր
ունեցած շարաւորութիւնը իւր երկու
սրբուցը մէջ հաւատարմութեամբ բաժ-
նած, ու աղբին ալ կողմած էր, սա-
կից՝ զատ երեսուն հազար սակի կառ-
կաւ թողուցեր էր, որ զինքը աւելի
շատ սիրող որդւոյն արուի, երբոր
փորձով հատուտուի: Երբոր անկը հո-
րը շիրիմ մը կ'անդնէ, կրտսերը իր
ժառանգութեան մէկ մասով քրոջն
օժիտը աւելցուց: Վան մարդ կ'ըսէին.
«Ինչու աւելի կը սիրէ եղբոր իր հայ-
րը, կրտսերն ալ իր քրոյը, ուստի անգ-
րանիկն պէտք է որ արուի այն երե-
սուն հազար սակին:»

Օտտիկ զոնորը երկուրն ալ ետեւէ
ետեւ քով կ'անդէլ տուաւ: Սեփթի ը-
սաւ. «Հայրդ չէ մեռած, այլ հիւան-
գութենէն բժշկուէր Իսթրապատիւն կը
գտնուէր:» «Օրէնքաւ է Վ. յս, պա-
տասխանեց երիտասարդը, բայց ես
չիրիմ մը կ'անդնեմ եւմ անոր, որ շատ
սուղ նստու ինձի:» Երբոր Օտտիկ
նոյն խօսքը պղծիկին ալ կրկնեց. «
«Փառք թողուց պատասխանեց անի-
կա, բարձր ունեցածս հօրս պիտի հա-
տուցանեմ, միայն կը փափաքէի, որ
քրոջս տուածս ետ չառնէր:» «Ինչ
բան մը չի պիտի հատուցանես հօրդ,
ըսաւ Օտտիկ, այլ և երեսուն հազար

